apropa
cultura
una porta
a la inclusió

Utopia, memòria, capacitisme i cultura

Publicació de les Jornades d'Accessibilitat i Diversitat
Apropa Cultura 2025

Apropa Cultura amb el suport de:

Generalitat de Catalunya · Barcelona · Diputació Barcelona · Fundació "la Caixa" · Fundació Música Ferrer-Salat

apropa
cultura
una porta
a la inclusi
Obrim les p
de teatres, a
museus i fe
perquè tots
necessitem
la cultura.
apropacultura.cat
L'AMOR EM FA FÀSTIC!
liure

Introducció a la publicació

Tens a les teves mans, o potser hauríem de dir als teus ulls, la publicació de les Jornades *"Utopia, Memòria, Capacitisme i Cultura"*, que vam organitzar des d'Apropa Cultura els dies 10 i 25 de novembre de 2025.

Què hi va passar? Com van ser?

- **En xifres:** 2 jornades, 14 conferències, presentacions i entrevistes, 45 ponents i 220 assistents.
- **En paraules:** una trobada d'amics i d'amigues, de persones conegudes i desconegudes, amb el desig de compartir, expressar-se, deixar-se incomodar, emocionar-se i aprendre. Un espai d'escolta i expressió, imperfecte i incomplet, sincer i carinyós, que va capturar un moment valuós d'obertura i de voluntat cap a una cultura més justa, inclusiva i accessible.

Al llarg de les nou hores que van durar les jornades, es van desplegar més continguts dels que qualsevol persona a la sala podia (o volia) processar. Per això entenem aquesta publicació com una prolongació d'aquells dies: hi trobareu tots els enregistraments en vídeo, totes les paraules i tots els pensaments. Gràcies a aquesta oralitat enregistrada no només podem saber què es va dir, sinó també com es va dir. La tecnologia ha transformat la manera com ens comuniquem; i algunes pensadores parlen d'"oralitat enregistrada" o "oralitat secundària" com d'una nova forma d'escriptura.

Per això, t'animem a que agafis entre les teves mans/ulls aquesta publicació, i emprenguis la seva lectura com si d'un assaig es tractés, un d'aquells ben enquadernats i que fan ganes de llegir.

Apropa Cultura

Febrer de 2026

Utopia, Memòria, Capacitisme i Cultura

Vivim temps d'incertesa i de lluita, però també de compromís i esperança compartida. En aquest context, les jornades van néixer amb la voluntat de posar en diàleg la utopia i la memòria per reflexionar sobre el capacitisme i la cultura.

Vam abordar el capacitisme com el conjunt d'actituds, pràctiques i estructures que discriminen o invisibilitzen les persones amb discapacitat, també en l'àmbit cultural. En el marc de la temporada bianual d'Apropa Cultura dedicada a les persones amb discapacitat i coincidint amb l'entrada en vigor del nou Codi d'Accessibilitat de Catalunya, vam obrir un espai per qüestionar el paper tradicionalment assignat a aquestes persones únicament com a espectadores i reivindicar-les com a artistes, creadores, mediadores i professionals de la cultura.

Es van presentar projectes amb una llarga trajectòria on les persones amb discapacitat són protagonistes actives de la creació cultural, i es va generar un espai d'inspiració, aprenentatge i aliances entre equipaments, professionals i entitats socials. Les jornades van voler ser, sobretot, una obertura: un espai per aprendre plegades, recuperar la memòria col·lectiva i continuar construint una cultura més accessible, inclusiva i compartida.

Benvinguda inaugural

Les jornades es van inaugurar el 10 de novembre a la Fundació Joan Miró amb les paraules d'**Oriol Martí Sambola**, gerent de l'Institut de Cultura de Barcelona, **Sonia Gainza**, directora d'Apropa Cultura, i **Marga Sala**, gerent de la Fundació Joan Miró, que van donar la benvinguda destacant el valor de compartir espais de reflexió i compromís per una cultura més accessible.
La segona jornada, el 25 de novembre al Teatre Lliure, es va obrir amb **Marta Obdulia**, gerent de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat de l'Ajuntament de Barcelona, **Julio Manrique**, director del Teatre Lliure, i **Claudia Torner**, coordinadora d'Apropa Cultura i comissària de les jornades, que van posar l'accent en la importància de teixir aliances i continuar avançant plegades cap a una cultura més inclusiva i compartida.

Recupereu les benvingudes completes en vídeo: 10 de novembre i 25 de novembre.

10 de novembre | Fundació Joan Miró

Andrea García Santesmases i Antonio Centeno
Capacitisme i Cultura | Pàgina 9

Encarna Lago i Ángeles Miguélez
La realidad de la utopía | Pàgina 11

Casa Batlló, Esment Guies i Projecte Guia'm
Treballadores i companyes de la cultura | Pàgina 13

Debajo del Sombrero, Art de Viure, Andar de Nones i la Casa de Carlota
Centre de creació i art | Pàgina 15

Fepccat i la Fundació Joan Miró
Conversa #SenseFiltres | Pàgina 17

25 de novembre | Teatre Lliure

Bob Pop
Utopía, Capacitismo y Cultura | Pàgina 19

Centro Dramático Nacional i Teatre Lliure
Programar amb diversitat | Pàgina 21

ARTransformas i Ámás Escena
Formar, crear i créixer | Pàgina 23

Vero Cendoya, Sonia Molins, Clàudia Cedó, Marc Buxaderas i Bob Pop
Crear amb i des de la diversitat | Pàgina 25

Bravo i Orquestra Inclusiva de la UVic
Música, Diversitat i Inclusió | Pàgina 27

Apropa Cultura va convidar a professionals i experts a compartir les seves reflexions, expertesa i experiència en aquest espai. Les opinions expressades són personals i pròpies, i no impliquen necessàriament una coincidència amb la visió o els criteris de l'organització.

Capacitisme i Cultura

Andrea García Santesmases i Antonio Centeno

Una conferència que combina la mirada acadèmica amb l'experiència personal per apropar-nos al concepte de capacitisme: el conjunt d'actituds, pràctiques i estructures socials que discriminen o invisibilitzen les persones amb discapacitat i que, sovint, limiten la seva participació plena en la vida cultural i social.

Andrea García-Santesmases és doctora en Sociologia i antropòloga social i cultural, professora a la UNED i investigadora en feminisme i anticapacitisme. Ha publicat diversos llibres, com *El cuerpo deseado* (2023) i ha participat en *Cosmologías vulnerables* (2025), centrant-se en el cos, la sexualitat, les cures i la diversitat funcional. La seva trajectòria combina recerca, docència i activisme, promovent els drets culturals i la visibilització de les persones amb discapacitat.

Antonio Centeno és llicenciat en matemàtiques i exprofessor d'educació secundària i responsable del projecte asistenciasexual.org. Ha participat en projectes artístics i audiovisuals com *Yes, we fuck!, Vivir y otras ficciones* o *Trèvols de 4 fulles*, i ha publicat en diversos mitjans i espais acadèmics i de cultura crítica. També ha tingut un paper rellevant en l'impuls de polítiques públiques com a membre de l'Oficina de Vida Independent.

Veure el vídeo

Idioma
Castellà i Català

Durada:
47 minuts i 14 segons

Accessiblitat:
· Subtitulació en català
· Interpretació en llengua de signes catalana

“Hace falta imaginar otras vidas posibles, sin edulcorantes ni relatos de superación, sino vidas complejas, con placer, afectos y contradicciones.”

Andrea García Santesmases

La realidad de la utopía

Encarna Lago González i Ángelez Miguélez Martínez

La Red Museística Provincial de Lugo és un model exemplar d'accessibilitat, inclusió, igualtat i diversitat en l'àmbit museístic. La conferència destaca la importància del compromís, el treball en xarxa i les relacions sostenibles basades en l'afecte, l'empatia i la humanitat, des d'una perspectiva de drets.

Encarna Lago González és gerent i comissària de les exposicions de la Red Museística Provincial de Lugo, càrrec que ocupa des de la seva creació l'any 2000. Amb més de 30 anys d'experiència, ha estat guardonada amb la Medalla d'Or al Mèrit en les Belles Arts 2024 pel seu model de museu social i inclusiu, basat en la Nova Museologia i amb un enfocament en la diversitat funcional, el gènere i la igualtat. A més, ha estat docent a diverses universitats i ha estat ponent en fòrums nacionals i internacionals sobre gestió cultural i educació museística.

Ángeles Miguélez Martínez és llicenciada en Dret, funcionària de la Red Museística Provincial de Lugo i especialista en educació museística i accessibilitat cultural. Amb més de 14 anys d'experiència, destaca per un enfocament innovador que combina l'anàlisi professional de les barreres estructurals i vivencials amb una mirada compromesa com a persona amb discapacitat visual.

Veure el vídeo

Idioma
Castellà

Durada:
48 minuts i 47 segons

Accessiblitat:
· Subtitulació en castellà
· Interpretació en llengua de signes catalana

“Una institución que no es diversa desde dentro difícilmente puede ser inclusiva hacia afuera.”

Encarna Lago

Treballadores i companyes

Casa Batlló, Esment Guies i Projecte Guia'm

Taula rodona que posa de manifest que les persones amb discapacitat poden i han de formar part dels equips professionals de l'àmbit cultural, exercint els seus drets i contribuint a enriquir les plantilles i la feina dels equips, amb la presentació de projectes actuals i reals que ho demostren.

Casa Batlló, iniciativa pionera que ha incorporat més de 100 persones neurodivergents en el seu equip de serveis al visitant. Ha a creat un entorn de treball inclusiu que fomenta la diversitat i la igualtat d'oportunitats laborals.
Ana Acosta i **Montse Bizarro**.

Esment Guies, a Mallorca, generen espais laborals inclusius per a persones amb discapacitat intel·lectual. Ofereixen serveis de guiatge i dinamització cultural en diversos entorns.
Margarita Salvà.

Projecte Guia'm del Reial Monestir de Santa Maria de Pedralbes, ofereix formació i oportunitats laborals a persones amb síndrome d'Asperger com a guies en entitats culturals.
Jannes Baljet, **Susanna Díaz** i **Gemma Bonet.**

Moderat per Maria del Mar Matas, directora d'Apropa Cultura a les Illes Balears.

Veure el vídeo

Idioma
Català

Durada:
47 minuts i 14 segons

Accessiblitat:
· Subtitulació en català
· Interpretació en llengua de signes catalana

Utopia, memòria, capacitisme i cultura

apropa cultura
una porta a la inclusió

“Les persones neurodivergents podem tenir càrrecs de responsabilitat.”

Montse Bizarro

Centres de creació i art

Debajo del Sombrero, Art de Viure, Andar de Nones i la Casa de Carlota

Quins són els espais d'expressió artística de les persones amb discapacitat i com és l'art que s'hi crea? Aquesta taula rodona presenta diferents espais de creació artística, els aprenentatges que s'hi generen, així com els desitjos de futur i les possibilitats professionals i personals dels artistes.

Debajo del Sombrero, plataforma de creació contemporània per a persones amb discapacitat intel·lectual, ofereix espais de producció artística i recerca a Madrid.

L'Art de Viure (Ampans) és un taller creatiu que acompanya persones amb diversitat funcional en el desenvolupament del seu talent artístic i expressiu.

Andar de Nones (Teadir Aragón) impulsa processos creatius a través de tallers artístics per aflorar el talent de persones amb diversitat psíquica.

La Casa de Carlota és un estudi de disseny inclusiu de Barcelona que integra professionals amb i sense discapacitat intel·lectual i autisme, combinant creativitat, ocupació i innovació social.

Moderat per Claudia Torner Garcia.

Veure el vídeo

Idioma
Català i Castellà

Durada:
1 hora 11 minuts i 03 segons

Accessiblitat:
· Subtitulació en Català i Castellà
· Interpretació en llengua de signes catalana

Utopia, memòria, capacitisme i cultura

apropa cultura
una porta a la inclusió

“Hacer hueco para que pueda suceder lo que tiene que suceder.”

Lola Barrera

Conversa #SenseFiltres

Amb la Fepccat i la Fundació Joan Miró

Reflexió sobre la presència de la diversitat funcional en l'àmbit cultural, els projectes que trenquen barreres i les aliances entre institucions per avançar cap a una cultura inclusiva. Exploració dels processos creatius, els reptes i les oportunitats que han sorgit del treball conjunt amb artistes amb discapacitat.

Amb **Cinta Torné**, Responsable àrea de Projectes i Generació de Coneixement de la Federació de Paràlisi Cerebral i la Pluridiscapacitat de Catalunya; **Anna Oliva**, professional del sector social i artístic, **Martina Millà**, Cap d'Exposicions de la Fundació Joan Miró i **Montse Quer**, Cap del Departament d'Accessibilitat de la Fundació Joan Miró.

Moderat per **Teresa Gonzàlez**, professional de l'educació i l'accessibilitat en museus, amb més de 20 anys treballant al Departament d'Educació del Museu Nacional d'Art de Catalunya.

Veure el vídeo

Idioma
Català

Durada:
25 minuts i 17 segons

Accessiblitat:
· Subtitulació en Català
· Interpretació en llengua de signes catalana

Utopia, memòria, capacitisme i cultura

apropa cultura
una porta a la inclusió

“Posar els mitjans perquè la capacitat i la llibertat creativa de cada participant aflori. Que sigui el més important que s’està fent en aquell moment.”

Montse Quer

Utopía, Capacitismo y Cultura

Bob Pop

Reflexió sobre la presència dels cossos no normatius en l'escena cultural i el dret a ocupar espais des de la pròpia veu. Es pensa al voltant de la cultura com una utopia possible: un espai on no n'hi ha prou amb permetre l'accés, sinó que cal escoltar, reconèixer i donar valor al que les persones amb discapacitat tenen a dir, als seus relats, memòries i emocions —també la ràbia—, com a part d'una cultura realment compartida.

Bob Pop, escriptor, humorista i crític televisiu. Va publicar la seva primera novel·la, *Mansos* (2010), i altres obres com *Cuando haces Bop ya no hay stop* (2013), *Días ajenos* (2017) i *Un miércoles de enero*. Es va donar a conèixer com a col·laborador i subdirector del programa Late Motiv (Movistar+), ha impartit tallers de creació literària i col·labora amb mitjans com La Marea, La Sexta i Cadena SER. El 2021 es va estrenar com a guionista de ficció amb la sèrie *Maricón perdido* (TNT), guardonada amb un premi Ondas, i actualment presenta a l'Espai Texas de Barcelona l'obra *Hablar no sirve. De nada*. (12 d'octubre – 21 de desembre).

Veure el vídeo

Idioma
Castellà

Durada:
36 minuts i 56 segons

Accessiblitat:
· Subtitulació en castellà
· Interpretació en llengua de signes catalana

“No tenemos que ser simpáticas, no tenemos que ser amables, tenemos derecho a la rabia.”

Bob Pop

Programar amb diversitat

Cesc Casadesús i Fernando Delgado

La presentació reuneix diferents projectes que treballen per una escena més inclusiva. A partir de les experiències del Teatre Lliure i del Centro Dramático Nacional, es comparteixen aprenentatges, reptes i desitjos de futur per avançar cap a models de creació teatral que incorporin veus i cossos diversos de manera real i sostinguda.

Ànima Lliure, iniciativa del Teatre Lliure amb l'objectiu de convertir el teatre en un espai artístic obert a tothom, amb veus i cossos diversos. La temporada 24/25 es va presentar l'espectacle *Fantàstic Ramon* i per a la 25/26 s'espera la producció *Treballs forçats*. A més, s'acompanya d'un programa específic d'activitats, com un curs de dramatúrgia, per fomentar la inclusió i la participació activa en la creació escènica. Amb **Cesc Casadesús**, adjunt a direcció del Teatre Lliure.

Centro Dramático Nacional, institució pública de creació teatral a Madrid que promou la inclusió a les arts escèniques. Destaca per la creació del festival "Una mirada diferente", els tallers d'interpretació inclusiva i el projecte "Nuevos Dramáticos", que impliquen persones amb discapacitat i joves en la creació i representació d'espectacles. Alhora, cada temporada programa i coprodueix obres teatrals amb artistes amb diversitat. Amb **Fernando Delgado**, director de producció.

Veure el vídeo

Idioma
Castellà i Català

Durada:
50 minuts i 46 segons

Accessiblitat:
· Subtitulació en català i castellà
· Interpretació en llengua de signes catalana

Utopia, memòria, capacitisme i cultura

apropa cultura
una porta a la inclusió

“Una manera de evitar los prejuicios con la discapacidad fue quitar la etiqueta de nuestros espectáculos. Funcionó.”

Fernando Delgado

Formar, crear, créixer

Allende López i Queralt Prats

La presentació reuneix diferents projectes que treballen per una escena més inclusiva. A partir de les experiències del Teatre Lliure i del Centro Dramático Nacional, es comparteixen aprenentatges, reptes i desitjos de futur per avançar cap a models de creació teatral que incorporin veus i cossos diversos de manera real i sostinguda.

Amás Escena, de la Fundación AMÁS, dedicada a la professionalització d'artistes amb discapacitat intel·lectual. A través d'aquesta plataforma, ofereix formació integral en arts escèniques i audiovisuals, produeix espectacles amb la seva companyia professional i facilita la inclusió de persones amb discapacitat en produccions culturals externes. Amb **Allende López**, pedagoga terapèutica, gestora cultural i directora de Cultura de la Fundación AMÁS.

ARTransforma, fundada el 2009, dedicada a la inclusió social mitjançant projectes artístics participatius. Ofereix oportunitats de participació, educació i professionalització artística a persones amb i sense discapacitat, promovent l'art com a eina de transformació social. Amb **Queralt Prats,** fundadora d'ARTransforma, gestora cultural i especialista en projectes artístics inclusius.

Veure el vídeo

Idioma
Castellà i Català

Durada:
46 minuts i 42 segons

Accessiblitat:
· Subtitulació en català i castellà
· Interpretació en llengua de signes catalana

“Nunca deberíamos iniciar el camino solos, siempre deberíamos tener en cuenta a las personas y la ayuda de las entidades sociales. Que nunca falte la comunicación intersectorial.”

Allende López

Crear amb i des de la diversitat

Clàudia Cedó, Sonia Molins, Bob Pop, Vero Cendoya i Marc Buxaderas

Artistes i creadores de l'escena contemporània per reflexionen sobre la creació artística compartida entre persones amb i sense discapacitat. A partir de les seves trajectòries i experiències, s'aborden qüestions com l'agència pròpia, la gestió de les etiquetes i les formes de treball col·laboratiu en la dramatúrgia i la coreografia, posant el focus en les necessitats específiques de les produccions amb diversitat i en com construir processos de creació que siguin el millor viatge possible.

Clàudia Cedó, dramaturga, directora de teatre i psicòloga. Fundadora del projecte *Escenaris Especials*.

Vero Cendoya, coreògrafa, ballarina, il·lustradora i pedagoga, va fundar la seva pròpia companyia de dansa-teatre, Cia. Vero Cendoya.

Sonia Molins, actriu i estudiant de Grau Superior de Tècniques d'Actuació Teatral a l'Institut Lluís de Peguera de Manresa.

Marc Buxaderas, actor, monologuista i creador. Des del 2016, utilitza l'humor per normalitzar la discapacitat i promoure la inclusió social.

Moderat per **Sonia Gainza**, directora d'Apropa Cultura.

Veure el vídeo

Idioma
Català

Durada:
1 hora 14 minuts i 20 segons

Accessiblitat:
· Subtitulació en català
· Interpretació en llengua de signes catalana

Utopia, memòria, capacitisme i cultura

apropa cultura
una porta a la inclusió

“Demano que no se’ns infantilitzi, que se’ns exigeixi igual que als altres”.

Sonia Molins

Música, Diversitat i Inclusió

Lluís Solé, Dani Royo

Aquesta conversa posa la música al servei de les persones i reflexiona sobre com construir projectes musicals inclusius més enllà de la idea única d'excel·lència. A partir de l'experiència de l'Orquestra Inclusiva de la UVic i la banda Bravo, s'explora com neixen aquests projectes, què aporta la diversitat a la creació musical i a la societat, i com el valor diferencial enforteix els processos col·lectius. Una mirada que entén la música com a vehicle de creixement compartit i defensa que la millor manera de fer inclusió és fer-la realitat.

Amb **Lluís Solé**, professor de la FETEP, músic i director de música de l'Orquestra inclusiva de la Uvic.

Dani Royo, musicoterapeuta i coordinador de la banda musical Bravo, i **Paula Gonzàlez**, cantant del grup.

Moderat per **Mariona Galter**, responsable de comunicació d'Apropa Cultura.

Veure el vídeo

Idioma
Català

Durada:
17 minuts i 56 segons

Accessiblitat:
· Subtitulació en català
· Interpretació en llengua de signes catalana

“La millor manera de fer inclusió és fer-la, no dir-la”.

Dani Royo

Una bibliografia, un projecte i un comiat

Si vols aprofundir, **consulta la bibliografia** que ha ajudat a donar forma a aquestes jornades.

Encara vols més? Descobreix el document de treball **Preguntes que importen**, una iniciativa que recull les preguntes que es fan les persones amb discapacitat a l'hora de gaudir d'una activitat cultural.

I per acabar...

Desitgem que hagis gaudit d'aquesta publicació. Torna-hi sempre que vulguis! A l'Apropa Cultura estarem encantades de conèixer els teus pensaments: comparteix-los amb nosaltres, escriu-nos, etiqueta'ns o visita'ns.

Reconeixements i crèdits

Les jornades han estat possible gràcies a la col·laboració de:
Fundació Joan Miró i Teatre Lliure.

Apropa Cultura compta amb el suport de:
Generalitat de Catalunya, Ajuntament de Barcelona, Diputació de Barcelona, Fundació "La Caixa" i la Fundació Ferrer de Música.

Curadoria i conceptualització de les jornades:
Claudia Torner García, coordinadora d'Apropa Cultura

Disseny gràfic de les jornades:
A càrrec de **La Torreta**, estudi creatiu de la cooperativa El Far i la Fundació Pas a Pas.

Fotografia i material audiovisual:
Joan Monfort (fotografies) i Virus Cultural (enregistraments en vídeo).

Accessibilitat
Subtil (Subtitulació en directe per a persones sordes) i Inclusivxs (Interpretació en llengua de signes catalana).

Redacció i coordinació editorial:
Apropa Cultura (Claudia Torner García i Teresa Rubio).

Apropa Cultura amb el suport de:

Generalitat de Catalunya

Barcelona

Diputació Barcelona

Fundació "la Caixa"

Fundació Música Ferrer-Salat